

„Boby traps“¹ v drogových laboratóriách

Anotácia: Autor v tomto príspevku charakterizuje a kategorizuje jednotlivé typy pascí a nástrah najčastejšie používaných v drogových laboratóriách naprieč Európskou úniou. Zameriava sa na problematiku, ktorá je v podmienkach Slovenskej republiky nová a prakticky aj teoreticky dosiaľ nedostatočne rozpracovaná.

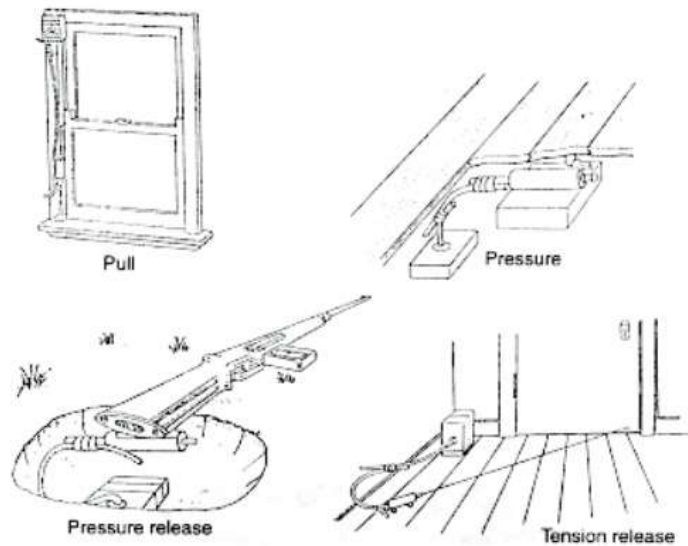
Kľúčové slová: „boby traps“, nástrahy, pasce, drogové laboratórium.

Jednoduché nástrahy boli a sú využívané tak pri love zveri, ako aj počas vojenských konfliktov, keď ich využívajú najmä diverzné, resp. partizánske jednotky. V súčasnosti je problematika aplikovania jednoduchých nástrah – „boby traps“ v drogových laboratóriách (ale nielen v nich) vysoko aktuálnou naprieč celou Európskou úniou. S týmto život a zdravie ohrozujúcim fenoménom sa stretávajú v poslednom desaťročí najmä v Holandsku a Belgicku, ale známe sú aj prípady z Francúzska či Španielska. Najčastejšie sú „boby traps“ nastražené práve v objektoch, ktoré nemôžu byť zabezpečené demonštratívne, teda viditeľnou ochranou. Primárne je toto „zabezpečenie“ smerované proti konkurenčným zločineckým skupinám, drogovu závislým jedincom či skupinám vlamačov. V kriminálnom prostredí je totiž bežnou praxou, že sa organizované skupiny páchatel'ov okrádajú o produkty ich nelegálnej činnosti, resp. o zisk z ich predaja navzájom. Sekundárne však často majú tieto „opatrenia“ fatálne následky práve na tie zložky štátneho aparátu, ktoré na ne nie sú pripravené. Ide najmä o hasičov, záchranárov a v našich podmienkach by do tejto skupiny patrili paradoxne aj policajti. Niektoré zložky Prezídia Policajného zboru totiž môžu prísť do kontaktu s „boby traps“ veľmi reálne aj v súčasnosti. Ide najmä o operatívnych pracovníkov vykonávajúcich služobnú činnosť v zmysle N MV SR č.53/2009, avšak takto ohrozené sú aj takmer všetky pohotovostné či zásahové jednotky MV SR, aj keď v tomto prípade sú tieto aspoň minimálne chránené špeciálnym výstrojom (pracovné kombinézy, obuv, prilby, chrániče kĺbov, balistické vesty a okuliare a pod.).

Pri snahe o podrobnejšiu analýzu tohto problému sa logicky dostaneme k potrebe kategorizovať jednotlivé znaky, či už z pohľadu konštrukcie samotnej nástrahy, ohrozenej skupiny, spôsobu použitia nástrahy, alebo spôsobenej škody. Základným kategorizačným znakom bude z hľadiska potrieb policajných služobných činností vlastnosť, resp. schopnosť nástrahy spôsobiť poškodenie – poranenie rôzneho rozsahu a závažnosti, v niektorých prípadoch až smrteľné. Z tohto pohľadu budeme teda hovoriť o nástrahách „invazívnych“ a „neinvazívnych“. Medzi invazívne nástrahy budeme radiť najmä tie, ktoré priamo ohrozujú život a zdravie osoby, ktorá s nimi príde do kontaktu, či už priamym zásahom, alebo ako spúšťače zložitejšieho mechanizmu. Naopak, termín neinvazívne nástrahy zahŕňa všetky typy tzv. spravodajských pascí, teda nástrah, ktoré nemajú za úlohu primárne škodiť, ale zaznamenávať či informovať. Obidve tieto skupiny možno z hľadiska ich umiestnenia rozdeliť na „interiérové“ a „exteriérové“. Najčastejšie umiestnenia interiérových pascí sú

¹ Etymologicky pochádza termín „boby traps“ zo španielskeho slova „bobo“, ktoré sa dá preložiť ako hlúpy, naivný, jednoduchý a pod. Slangovo sa používa vo význame „hlupák“. Z tohto je teda možné odvodiť, že termín „boby traps“ označuje jednoduchú, primitívnu či ľahko zhotoviteľnú pascu či nástrahu akéhokoľvek druhu.

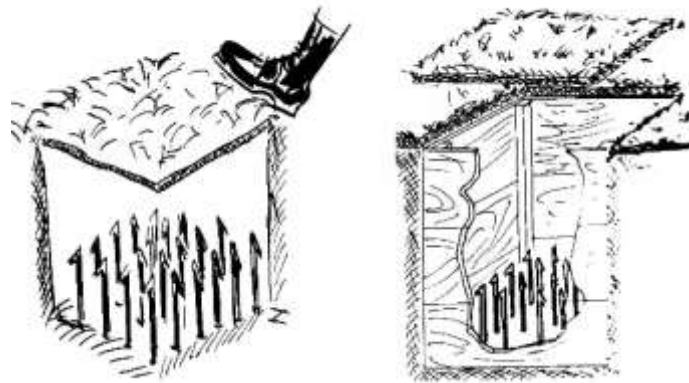
zúžené priestory (dvere, okná, uličky, priechody a pod.), ale v prípade zložitejších mechanizmov môže byť v týchto priestoroch umiestnený iba spínač, iniciátor nástrahy a samotná nástraha na inom strategicky vhodnom mieste (obr. 1).

Obrázok 1.: Nástraha s iniciátorom umiestneným na dverách, resp. ako podlahovým tlakovým spínačom.

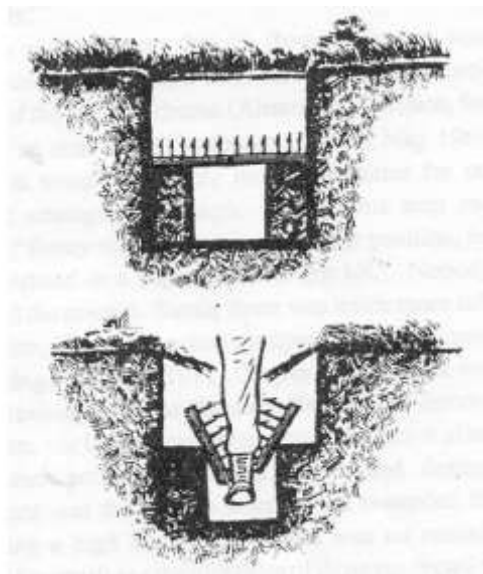
Interiérové invazívne pasce sú vzhľadom na použitie v ohraničenom uzavretom priestore zväčša výrazne účinnejšie než exteriérové. Často pri nich dochádza k sekundárnym poškodeniam (odrazené strely, šrapnely a pod.) a zraneniam viacerých osôb. Ako príklad je možné uviesť umiestnenie ručného granátu v panelovej alebo tehlovej vstupnej miestnosti, ktorý je iniciovaný napr. prekonaním prekážky (vchodových dverí do objektu) policajnou jednotkou – v zmysle zákona napr. použitím baranidla. Po „vyrazení dverí“ dôjde k odisteniu poistky granátu, jeho iniciácii a po štandardnom oneskorení v rozmedzí niekoľkých sekúnd k jeho výbuchu. Vzhľadom na taktiku služobných zákrokov vykonávaných v drogových laboratóriách tých niekoľko sekúnd postačuje na to, aby sa v inkriminovanom – granátom priamo zasiahnutom – priestore nachádzalo niekoľko zasahujúcich policajtov. Pri predpoklade štandardného zákroku bez špeciálneho vybavenia zasahujúcej jednotky bude výstroj pozostávať z prvkov, ktoré voči takémuto typu poškodenia chránia dolné končatiny absolútne nedostatočne. Granát umiestnený na stene v miestnosti vo výške kolien dospelého človeka exploduje smerom dovnútra miestnosti a navyše sa šrapnely budú naďalej odrážať od panelových stien. Je tu teda vysoká pravdepodobnosť, že zasiahnutá bude každá osoba nachádzajúca sa v miestnosti.

Exteriérové pasce sú umiestňované najmä na prístupových cestách k objektu (predmetu zabezpečenia) a pri ich vyhľadávaní treba mať na pamäti, že musia plniť funkciu a zároveň musia ich majiteľovi umožniť dostať sa k zabezpečenému miestu (obr. 2). Iba zriedka sú používané explozívne či strelné nástrahy. Napriek všetkému je pre páchatel'ov zisk stále primárny, a teda aj utajenie lokalizácie laboratória či skladu OPL. Výbuchy a strel'ba samozrejme priťahujú nechcenú pozornosť. Najmä z tohto dôvodu sú v exteriéroch umiestňované najmä mechanické a spravodajské pasce.

Obrázok 2.: Typická exteriérová pasca, umiestňovaná najmä pod okná, pred zadný, nepoužívaný vchod a pod.

Ďalšou analýzou invazívnych nástrah sa teda dostaneme k ich členeniu z pohľadu konštrukcie nástrahy. V súčasnosti sú najvyužívanejšie mechanické a elektrické „boby traps“, ale nezriedka aj ich kombinácie. Túto skutočnosť budeme rešpektovať aj v tejto kategorizácii, a teda invazívne nástrahy budeme deliť na „mechanické“, „elektrické“ a „kombinované“. Mechanické nástrahy väčšinou zahŕňajú použitie oceľových hrotov, úlomkov skla, žiletiek a pod. Teda všetko to, čo je schopné samostatne a bez ďalších dodatočných úprav spôsobiť poškodenie. Pri mechanických nástrahách sa v praxi môžeme stretnúť s ich kombináciou (z pohľadu následkov zranenia) s úmyselným spôsobením závažnejších následkov poranenia, než sú ich primárne. Ide najmä o spôsobenie otravy vnútorného prostredia organizmu, ktoré môže byť docielené napr. nainfikovaním hrotov umiestnených v pasci fekáliami, hrdzou a pod. (obr. 3).

Obrázok 3.: Príklad mechanickej invazívnej nástrahy obchádzajúcej ochranu dolnej končatiny vojenskou obuvou (vysoko efektívna v kombinácii s infikovanými hrotmi).

Na obrázku č. 3 je znázornená konštrukcia jednoduchej pasce, ktorú je možné zhotoviť tak, aby „obišla“ prirodzenú ochranu napr. dolnej končatiny. Konkrétne táto sa skladá z dvoch samostatných nespojených kusov. Jej hroty nezasiahnu obuvou chránenú nohu, ale oblasť

medzi členkovým a kolenným kĺbom, ktorá je aj u zásahových jednotiek krytá iba odevom. V prípade, že by išlo o kombinovanú nástrahu a jej hroty by boli natreté napr. fekáliami, môžeme takmer s istotou očakávať závažné sekundárne následky zranenia v podobe infekcie či sepsy.

Najčastejšie používanou elektrickou nástrahou je vo svojej podstate triviálne zavedenie elektrického prúdu do kľučiek na dverách, resp. oknách, rámov dverí, alebo iných vodivých zariadení, alebo ich častí. Belgickí policajti sa pri zásahoch v tzv. hydropónnych zariadeniach² stretávajú s nástrahou vo forme natiahnutých ultratenkých drôtov naprieč otvormi (okná, dvere, prielezy), ktoré sú napojené na 220V. Ako ochranu proti takýmto elektrickým nástrahám sú v niektorých európskych krajinách policajti, ktorí môžu s nimi prísť do styku, vybavení jednoduchým detekčným zariadením. V podstate ide o elektrickú „skúšačku“ vo forme a veľkosti pera.

Ako je uvedené, medzi neinvazívne nástrahy môžeme zaradiť všetky typy tzv. spravodajských pascí, teda nástrah, ktoré nemajú za úlohu primárne škodiť, ale zaznamenávať či informovať. V súčasnosti nie je problém zakúpiť v rôznych e-shopoch mikrokamery schopné zaznamenávať obraz aj zvuk vo vysokom rozlíšení, aj pri minimálnom osvetlení, detektory pohybu, teploty a pod. Primárne samozrejme nie sú tieto zariadenia nebezpečné, avšak je možné použiť ich v rôznych kombináciách, či už ako spúšťače – iniciátori iných nástrah (aj invazívnych), alebo na utajené informovanie o situácii v sledovanom, resp. chránenom objekte. V praxi sa u nás policajné jednotky stretávajú najčastejšie s tzv. fotopascami, ktoré reagujú na pohyb a po vyhotovení fotografie zašlú túto prostredníctvom vlozenej SIM karty na predvolené číslo vo forme MMS. Takýmto spôsobom sa môže páchatel napr. dozvedieť o pohybe v záujmovej oblasti, alebo naopak – kontrolovať plnenie povinností osôb starajúcich sa o nainštalované zariadenie a pod. (obr. 4).

Obrázok 4.: Príklad použitia fotopasce.

Poslednou skupinou potenciálnych hrozieb v drogových laboratóriách, ktoré nie je možné zaradiť medzi „boby traps“, ale sú schopné spôsobiť ťažké poranenia a niekedy až smrť, sú bežné zariadenia, ktoré však nie sú používané v súlade s ich konštrukciou, resp. s podmienkami bezpečného používania. Je potrebné uvedomiť si, že v drogových laboratóriách je takmer vždy zaznamenaný nelegálny odber energií, pričom tento je samozrejme konštruovaný neodborne, a teda aj zdanlivo neškodne zapojený spotrebič je

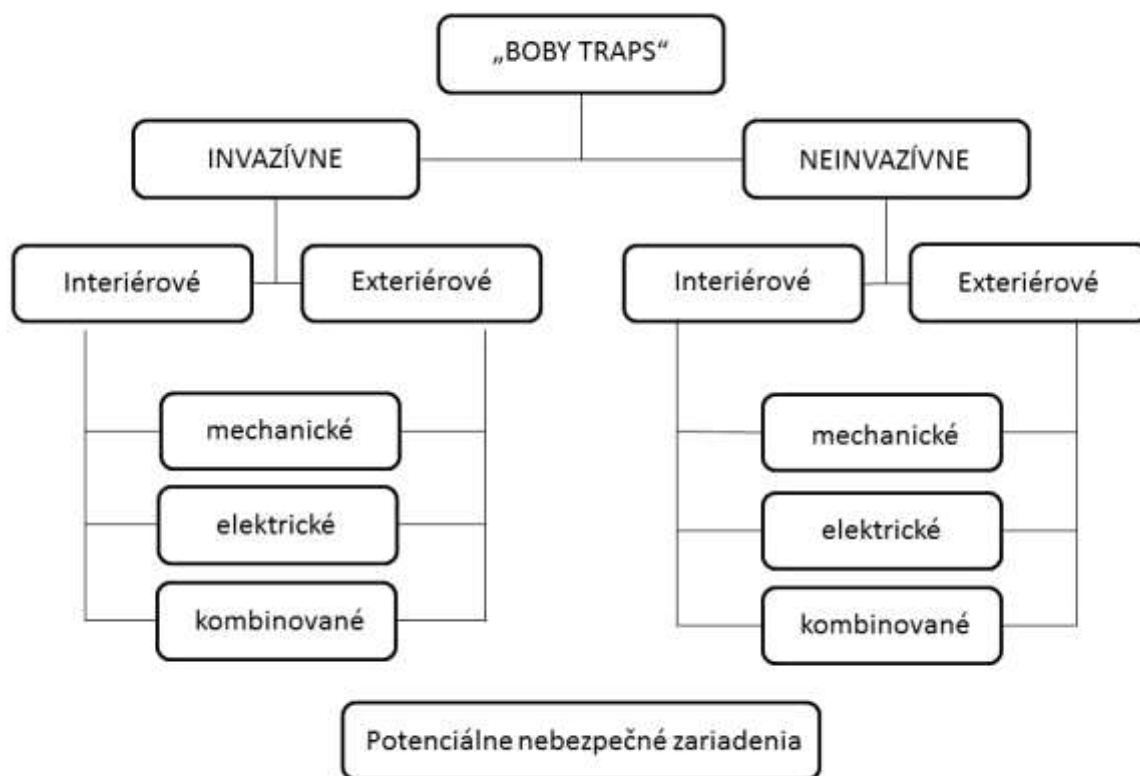
² Zariadenia na pestovanie cannabisu s vysokým obsahom tetrahydrocannabinolu (skratka THC – účinná psychoaktívna látka rastliny cannabis).

potenciálnou hrozbou (obr. 5). Pri pokusoch vyrovnať sa vopred s týmto typom nebezpečenstva odpojením objektu od elektrickej energie narážame na problém, že pri nelegálnom pripojení nemusí mať odpojenie žiadny efekt, pretože väčšinou nie je možné vopred zistiť, kde je tento konštrukčne realizovaný. A v drogovom laboratóriu navyše hrozí takýmto zásahom neustále riziko požiaru či explózie, keďže všetky chladiace systémy sú samozrejme elektrickými zariadeniami.

Obrázok 5.: Príklady el. rozvodov v nelegálnych laboratóriách.

Do tejto skupiny môžeme zaradiť aj zariadenia používané na zrýchlenie rastu a obsahu THC v rastlinách cannabisu – výrobny CO₂. Tento je vždy situovaný priamo pri pestovaných rastlinách a v prípade, že ho osoba zotrvávajúca dlhší čas v jeho dosahu nezaregistruje, môže dôjsť k otrave CO₂. V minulosti boli zaznamenané konkrétne prípady v Belgicku a Holandsku, keď policajti vykonávajúci ohliadku miesta činu, resp. domovú prehliadku v priestoroch takéhoto zariadenia, boli hospitalizovaní s nešpecifikovanými bolesťami hlavy. Krvné testy u nich preukázali zvýšené hodnoty CO₂ v krvi (otrava CO₂ môže viesť až k úmrtiu). Spätnou analýzou činností na mieste výkonu obhliadky bola ako príčina identifikovaná skutočnosť, že počas obhliadky boli výrobny CO₂ stále aktívne.

Obrázok 6: Vizualizácia základného členenia nástrah.

Záver

Problematika nástrah a nástrahových systémov v drogových laboratóriách je v súčasnosti v krajinách EÚ aktuálnou témou. V zahraničí je spájaná majoritne s drogovou trestnou činnosťou páchanou páchatelmi vietnamskej a albánskej národnosti. Boli zaznamenané prípady použitia všetkých typov invazívnych aj neinvazívnych nástrah. V našich podmienkach sa národná protidrogová jednotka stretáva najmä s neinvazívnymi pascami a s potenciálne nebezpečnými zariadeniami. Na základe praktických skúseností a záchytov príslušných jednotiek u nás aj v zahraničí sme sa rozhodli pre kategorizáciu „boby traps“ z pohľadu schopnosti nástrahy spôsobiť poškodenie, resp. poranenie rôzneho rozsahu a závažnosti. Poukazujeme aj na potenciálne nebezpečné zariadenia používané v drogových laboratóriách, schopné pri nesprávnej manipulácii spôsobiť až ťažké ujmy na zdraví.

Key words: boby traps, ambush, traps, drug laboratory.

Summary

The issue of traps and trap systems in drug laboratories is currently in the countries of the European Union an actual topic. Abroad, it is predominantly linked with drug crime committed by perpetrators of Vietnamese and Albanian nationalities. Cases were recorded

where all types of invasive and non-invasive traps were used. In our conditions, the National Drug Enforcement Unit faces especially non-invasive traps and potentially dangerous devices. Based on practical experience and seizures of relevant units both in our country and abroad the categorization of “boby traps” from the point of view of ability of a trap to cause harm or an injury of any extent and seriousness, respectively, was decided on. Potentially dangerous devices used in drug laboratories able to cause detrimental harm when handled inappropriately are highlighted, too.

*mjr. Mgr. Leonard Grunský, PhD.
Národná kriminálna agentúra PPZ
e-mail: Leonard.Grunsky@minv.sk*

Recenzent: JUDr. Marián Geleta